

Posvet Komisije za enake možnosti na področju znanosti

26. november 2019, Velika dvorana MIZŠ, Masarykova c.16, Ljubljana

Druga okrogla miza

Tema okrogle mize so bili medgeneracijski kratki stiki - ali so obstoječe programske skupine bolj ali manj zaprte in ni ustreznih mehanizmov za vključevanje mladih raziskovalcev in raziskovalk?

Sodelujoči okrogle mize: Dr. Tea ROMIH (KI), Prof. Dr. Marko FONOVIĆ (IJS), Prof. Dr. Marina LUKŠIČ HACIN (ZRC SAZU), Doc. Dr. Dejan VALENTINČIČ (FUDŠ), Prof. Dr. Dejan ŠKORJANC (FKBV UM)

Slovenija je demografsko ocenjena kot država s »staro« oziroma hitro starajočo se populacijo. Tovrstna problematika je spremljana z izseljevanjem dela slovenskih državljanov v tujino v velikostnem razredu ~9000 prebivalcev v starostnem obdobju med 25. in 34. letom starosti. Izgubljammo ne samo del izobražene populacije, temveč tudi del populacije, ki je v rodnem obdobju, in s tem izgubljammo tudi del bodočih generacij. V tem pogledu izkazujemo trenutno negativni »migracijski« saldo z okoli 20% letnega odhoda državljanov s terciarno izobrazbo, ki nimajo nadomestila v imigraciji tovrstno izobraženih ljudi.

V obdobju zadnjih nekaj vlad sredstva za znanstvenoraziskovalno dejavnost niso sledila pred leti zastavljeni strategiji, to je okoli 1% BDP. Skupaj s krčenjem sredstev in Zakonom o uravnoteženju javnih financ (ZUJF) je v Republiki Sloveniji prišlo do izvajanja politike »hujšanja možganov«. Kljub temu v našem visokošolskem prostoru dosegamo visoke številke pri številu vpisanih študentov na III. stopnjo izobraževanja in zaključenih doktoratov. Po doktoratu pa se mladi soočijo s premajhnim obsegom sredstev za podoktorske projekte. Posledica raziskovalne politike zmanjševanja sredstev in zaposlovanja je tudi ta, da na nekaterih področjih (primer pridelava hrane) čez 10 let v Republiki Sloveniji ne bomo več imeli ustreznega habilitiranega in znanstveno-raziskovalno uspešnega kadra mlajše generacije. Prihaja torej do med-generacijskega prepada.

Med načini, kako le tega omejiti ali preprečiti, so tudi krepitve mehanizmov kroženja in vračanja slovenskih znanstvenikov v Slovenijo. ARRS je finančno podprl projekt *V5-1928 Omilitev posledic bega možganov in krepitev mehanizma kroženja možganov* (1.11.2019—31.10.2021, nosilec Valentinčič Dejan) in nedavno uvedel program Aleša DEBELJAKA.

V okviru okrogle mize so sodelujoči podali naslednje predloge:

- Zaposliti izvrstne mlade znanstvenike in zagotoviti pogoje za njihovo samostojno raziskovalno delo (oprema, finančna sredstva, čas 5 do 7 let – tvorba malih jeder 3-5 raziskovalcev, ipd.), kar bo omogočilo ne samo razvoj novih področij znanosti, ampak tudi omililo medgeneracijsko zamenjavo.
- Finančno okrepiti program Aleša DEBELJAKA s financiranjem vrnitve in reintegracije iz tujine nazaj v Slovenijo.
- Pridobiti kvalitetne podatke o sredstvih namenjenih za sofinanciranje doktorskega študija in nato pripraviti predloge glede možnosti mehanizmov preusmeritve in optimalnejše rabe obstoječih proračunskih sredstev za potrebe doktorantov in podoktorantov.
- Pridobiti ustrezne podatke o medgeneracijskih »kratkih stikih« vezanih na pojave šovinističnega odnosa vodij programskih skupin do sodelavk, primere neetičnih zahtev v zvezi s soavtorstvi, ipd.

Poleg teh predlogov so sodelujoči večkrat omenili splošne razmere za raziskovalno delo v Sloveniji, zlasti da je potrebno:

- Povečati financiranje znanstveno-raziskovalnega področja v proračunu Republike Slovenije.

- Ustanoviti nove inštitute ali raziskovalne centre z moderno raziskovalno opremo.
- Zagotoviti stabilno financiranje znanosti tako na inštitutih kot tudi na univerzah.

Zapisal moderator okrogle mize dr. Dejan Škorjanc, FKBV UM, član Komisije za enake možnosti na področju znanosti.